

HOOFDSTUK 1: BASISBEGRIPPEN KUNSTBESCHOUWING

1. KUNST EN CULTUUR.....	3
2. KUNSTVORMEN.....	3
2.1. BEELDDE KUNSTEN.....	3
2.2. AUDIOVISUELE KUNSTEN.....	7
2.3. LITERATUUR.....	7
2.4. ARCHITECTUUR EN DESIGN.....	8
2.5. PODIUMKUNSTEN.....	8
3. VORMGEVINGSMIDDELEN.....	9
3.1. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ BEELD.....	9
3.2. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ DANS.....	18
3.3. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ DRAMA.....	20
3.4. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ MEDIA.....	23
3.5. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ MUZIEK.....	26
4. HET ONDERWERP EN DE FUNCTIES VAN KUNSTUITINGEN.....	31
4.1. DECORATIEVE FUNCTIE.....	31
4.2. ECONOMISCHE FUNCTIE.....	31
4.3. FILOSOFISCHE FUNCTIE.....	32
4.4. MAATSCHAPPIJKRITISCHE FUNCTIE.....	34
4.5. NARRATIEVE FUNCTIE.....	35
4.6. ONTSPANNENDE FUNCTIE.....	36
4.7. POLITIEKE FUNCTIE.....	37
5. DE CONTEXT VAN KUNSTUITINGEN.....	37
5.1. TIJD EN RUIMTE.....	37
5.2. POLITIEKE, SOCIALE EN CULTURELE CONTEXT.....	37
5.3. PERSOONLIJKE CONTEXT VAN DE KUNSTENAAR.....	38

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder
Kunstbeschouwing
• Basisbegrippen

Voorbeelden die vermeld worden, maar die niet in dit document staan, vind je op de site (zie Leerstof 2025-2026 → Voorbeelden bij hoofdstuk 1).

HOOFDSTUK 2: KUNSTSTROMINGEN DEEL 1 (TOT 1600)

1. PREHISTORIE.....	3
2. HET NABIJE OOSTEN (MESOPOTAMIË).....	5
3. EGYPTE.....	9
4. GRIEKSE KUNST.....	12
5. ROMEINSE KUNST.....	21
6. DE MIDDELEEUWEN.....	26
7. DE RENAISSANCE.....	33

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt samen met hoofdstuk 3 de leerinhouden vermeld onder Kunstbeschouwing

- Kunsthistorisch referentiekader
 - Westerse kunststromingen
 - Verbanden tussen kunststromingen

OPMERKINGEN

- Om gemakkelijker te printen en het document niet nog omvangrijker te maken, staan er in dit hoofdstuk niet al te veel afbeeldingen. Het is echter van groot belang dat je naar kunst kijkt en naar muziek luistert. Gebruik daartoe de links op de site bij de leerstof (Beeld- en luistermateriaal bij hoofdstuk 2).
- Begin- en einddatums van periodes, stijlen,... zijn geen strikte grenzen en verschillende bronnen gebruiken ook iets anders datums. Zorg er wel voor dat je begin en einde bij benadering kan situeren (bv. in het juiste kwart van een eeuw).
- In hoofdstuk 4 staan we stil bij het feit dat vrouwelijke kunstenaars ondervertegenwoordigd zijn in onder meer de kunstgeschiedenis. Daarom vermelden we bij de verschillende stromingen - waar mogelijk - ook altijd expliciet enkele belangrijke kunstenaressen.

HOOFDSTUK 3: KUNSTSTROMINGEN DEEL 2 (VANAF 1600)

1. BAROK.....	3
2. ROCOCO.....	10
3. CLASSICISME.....	12
4. ROMANTIEK.....	15
5. REALISME.....	19
6. IMPRESSIONISME.....	20
7. ART NOUVEAU EN JUGENDSTIL.....	23
8. MODERNISME EN AVANT-GARDE.....	24
8.1. (DUITS) EXPRESSIONISME.....	24
8.2. KUBISME.....	28
8.3. DADAÏSME.....	29
8.4. SURREALISME.....	29
9. VAN MODERNISME NAAR POSTMODERNISME.....	31
9.1. ABSTRACT EXPRESSIONISME.....	31
9.2. COBRA.....	32
9.3. POPART.....	32
9.4. CONCEPTUELE KUNST.....	36
10. POSTMODERNISME.....	37
11. VIDEOKUNST.....	40

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt samen met hoofdstuk 2 de leerinhouden vermeld onder Kunstbeschouwing

- Kunsthistorisch referentiekader
 - Westerse kunststromingen
 - Verbanden tussen kunststromingen

OPMERKINGEN

- Om gemakkelijker te printen en het document niet nog omvangrijker te maken staan er in dit hoofdstuk niet al te veel afbeeldingen. Het is echter van groot belang dat je naar kunst kijkt en naar muziek luistert. Om je te helpen om dit te doen, vind je op de site een grote verzameling beeld- en luistermateriaal (Zie Leerstof 2025-2026 → Beeld- en luistermateriaal bij hoofdstuk 3).
- Begin- en einddatums van periodes, stijlen,... zijn geen strikte grenzen en verschillende bronnen gebruiken ook iets anders datums. Zorg er wel voor dat je begin en einde bij benadering kan situeren (bv. in het juiste kwart van een eeuw).
- In hoofdstuk 4 staan we stil bij het feit dat vrouwelijke kunstenaars ondervertegenwoordigd zijn in onder meer de kunstgeschiedenis. Daarom vermelden we bij de verschillende stromingen - waar mogelijk - ook altijd expliciet enkele belangrijke kunstenaressen.

HOOFDSTUK 4: NIET-WESTERSE INVLOEDEN EN KUNSTHISTORISCHE ELEMENTEN

1. INVLOEDEN VAN NIET-WESTERSE KUNST.....	3
1.1. EGYPTISCHE EN GRIEKSE INVLOEDEN IN DE BEELDHOUWKUNST.....	3
1.2. MOORSE EN OOSTERSE INVLOEDEN OP DE ARCHITECTUUR.....	4
1.3. OOSTERSE INVLOEDEN IN DE MUZIEK.....	10
1.4. AFRIKAANSE INVLOEDEN OP DE MUZIEK.....	13
1.5. AFRIKAANSE INVLOEDEN IN DE SCHILDERKUNST.....	15
1.6. JAPANESE INVLOEDEN OP DE SCHILDERKUNST.....	16
2. KUNSTHISTORISCHE ELEMENTEN.....	18
2.1. SCHOONHEIDSIDEALEN.....	18
2.2. ECONOMISCHE WAARDE.....	21
2.3. OPDRACHTGEVERS.....	21
2.4. GENDERDIMENSIE.....	24
2.5. HET BOVENNATUURLIJKE.....	26
2.6. VAKMANSCHAP.....	28
2.7. NORMATIEVE THEORIEËN.....	30
2.8. PLATO VS. ARISTOTELES.....	31

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder Kunstbeschouwing

- Kunsthistorisch referentiekader
 - Invloeden van niet-westerse kunst
 - Kunsthistorische elementen

Op de site vind je extra afbeeldingen van gebouwen en kunstwerken en links naar video's die illustreren wat vermeld wordt over muziek. (zie Leerstof 2025-2026 → Beeld- en luistermateriaal bij hoofdstuk 4).

HOOFDSTUK 5: EIGENHEID VAN DE FILOSOFIE

1. WAT IS FILOSOFIE?	3
2. DE FILOSOFISCHE VERWONDERING	6
3. DE FILOSOFISCHE VRAAG	8
4. OORSPRONG EN ONTWIKKELING VAN DE FILOSOFIE	11
5. DE FILOSOFIE EN ANDERE WETENSCHAPPEN	13
6. DE FILOSOFISCHE DOMEINEN	14
6.1. METAFYSICA	14
6.2. EPISTEMOLOGIE	14
6.3. ETHIEK	15
6.4. LOGICA	16
6.5. ESTHETICA	16
6.6. WIJSGERIGE ANTROPOLOGIE	16
6.7. POLITIEKE FILOSOFIE	17
6.8. WETENSCHAPSFILOSOFIE	17
6.9. TAALFILOSOFIE	18
6.10. FILOSOFIE VAN DE GEEST	18
6.11. MILIEUFILOSOFIE	19
6.12. GODSDIENSTFILOSOFIE	19
6.13. GESCHIEDFILOSOFIE	20
6.14. NATUURFILOSOFIE	20

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder
Filosofie

- Eigenheid van de filosofie

HOOFDSTUK 6: WIJSGERIGE ANTROPOLOGIE

1. INLEIDING.....	3
2. LICHAAM EN GEEST.....	4
2.1. MONISME EN DUALISME.....	4
2.2. NIET-WESTERSE VISIES OP LICHAAM EN GEEST.....	7
3. CULTUUR EN NATUUR.....	8
3.1. EXCLUSIEF MENSELIJKE EIGENSCHAPPEN.....	8
3.2. EMOTIES.....	12
3.3. VERSCHILLEN TUSSEN MENS EN DIER.....	21
3.4. BEWUSTZIJN.....	22
4. VRIJHEID EN DETERMINISME.....	29
4.1. LOT EN TOEVAL.....	29
4.2. EVOLUTIE VAN HET FILOSOFISCH DENKEN OVER VRIJHEID EN DETERMINISME.....	30
4.3. FILOSOFISCH DENKEN OVER VRIJHEID EN DETERMINISME IN DE 20STE EEUW.....	35
5. FILOSOFISCHE VAARDIGHEDEN.....	39
5.1. DENKOEFFENING.....	39
5.2. GEDACHTE-EXPERIMENT.....	39
5.3. STANDPUNT BIJ EEN STELLING.....	40

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder

Filosofie

- Wijsgerige antropologie
 - Lichaam en geest
 - Cultuur en natuur
 - Vrijheid en determinisme

HOOFDSTUK 7: ETHIEK

1. BASISBEGRIPPEN.....	3
1.1. WAARDEN EN NORMEN.....	3
1.2. MOREEL UNIVERSALISME EN MOREEL RELATIVISME.....	5
1.3. VRIJE WIL.....	5
1.4. CULTUURRELATIVISME.....	6
2. MOREEL DILEMMA OF ETHISCHE VRAAG.....	6
3. BENADERINGEN BINNEN DE ETHIEK.....	8
4. HET IS-UGHT PROBLEEM VAN DAVID HUME.....	8
5. GEVOLGENETHIEK OF UTILITARISME.....	9
5.1. JEREMY BENTHAM.....	10
5.2. PETER SINGER.....	10
5.3. HET UTILITARISME EN HET IS-UGHT-PROBLEEM.....	11
6. PLICHTETHIEK.....	12
6.1. IMMANUEL KANT.....	12
6.2. EMMANUEL LEVINAS.....	14
6.3. KANT VS. LEVINAS.....	15
7. DEUGDENETHIEK.....	15
7.1. ARISTOTELES.....	16
7.2. MARTHA NUSSBAUM.....	17
7.3. DAVID HUME.....	18
7.4. PHILIPPA FOOT.....	19
7.5. HET UNIVERSALISTISCH KARAKTER VAN DE DEUGDENETHIEK.....	20
8. ZORGETHIEK.....	21
8.1. UITGANGSPUNTEN.....	21
8.2. DE FEMINISTISCHE WORTELS VAN DE ZORGETHIEK.....	21
8.3. JOAN TRONTO.....	24
9. ETHIEK EN GELUK.....	25
9.1. ARISTOTELES.....	27
9.2. EPICURUS.....	28
9.3. STOÏCISME.....	29
9.4. IMMANUEL KANT.....	30
9.5. JEREMY BENTHAM.....	31
9.6. ARTHUR SCHOPENHAUER.....	32
9.7. EMMANUEL LEVINAS.....	33
9.8. DIRK DE WACHTER.....	34
9.9. OOSTERSE WIJSHEDEN.....	34
10. FILOSOFISCHE VAARDIGHEDEN.....	39
10.1. DENKOEFFENINGEN.....	39
10.2. ETHISCHE DILEMMA'S.....	40
10.3. MEDISCHE ETHIEK.....	42
10.4. ANALYSE VAN EEN GEDACHTE-EXPERIMENT / ETHISCH DILEMMA.....	43
10.5. STANDPUNT BIJ EEN STELLING.....	44

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder

Filosofie

- Ethiek

HOOFDSTUK 8: ZIJNSLEER

1. INLEIDING.....	3
1.1. METAFYSICA.....	3
1.2. ONTOLOGIE.....	4
2. SCHIJN EN WERKELIJKHEID - WORDEN EN ZIJN.....	5
2.1. BASISBEGRIPPEN.....	5
2.2. PARMENIDES.....	5
2.3. PLATO.....	6
2.4. ARISTOTELES.....	7
3. IMMANENTIE EN TRANSCENDENTIE.....	8
3.1. PLATO.....	9
3.2. ARISTOTELES.....	9
3.3. IMMANUEL KANT.....	9
4. NOODZAKELIJKHEID, TOEVAL EN DOELGERICHTHEID.....	12
4.1. BENEDICTUS DE SPINOZA OVER NOODZAKELIJKHEID.....	12
4.2. DAVID HUME EN JEAN-PAUL SARTRE OVER TOEVAL.....	13
4.3. ARISTOTELES EN GEORG WILHELM FRIEDRICH HEGEL OVER DOELGERICHTHEID.....	15
4.4. DE EXISTENTIALISTISCHE DENKERS.....	17
5. FILOSOFISCHE VAARDIGHEDEN.....	19
5.1. DENKOEFFENINGEN.....	19
5.2. GEDACHTE-EXPERIMENT VAN SPINOZA.....	20
5.3. GEDACHTE-EXPERIMENT VAN CAMUS.....	20
5.4. STANDPUNT BIJ EEN STELLING.....	20

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder

Filosofie

- Zijnsleer

HOOFDSTUK 9: KENLEER EN WETENSCHAPSFILOSOFIE

1. INLEIDING.....	3
2. KENNIS.....	4
2.1. BRONNEN VAN KENNIS.....	4
2.2. WAARNEMING EN KENNIS.....	5
2.3. HET RATIONALISME VOLGENS RENÉ DESCARTES.....	6
2.4. HET EMPIRISME VOLGENS JOHN LOCKE EN DAVID HUME.....	7
3. WETENSCHAPSFILOSOFIE.....	10
3.1. COMMON SENSE-KENNIS.....	10
3.2. VAN NATUURFILOSOFIE NAAR WETENSCHAP.....	11
3.3. DE WETENSCHAPPELIJKE METHODE.....	13
3.4. FILOSOFIE EN DE WETENSCHAPPELIJKE METHODE.....	15
4. FILOSOFISCHE VAARDIGHEDEN: ANALYSE VAN EEN STELLING.....	21
4.1. DENKOEFFENINGEN.....	21
4.2. GEDACHTE-EXPERIMENT.....	22
4.3. STANDPUNT BIJ EEN STELLING 1.....	22
4.4. STANDPUNT BIJ EEN STELLING 2.....	24

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder
Filosofie

- Kenleer en wetenschapsfilosofie

HOOFDSTUK 10: ARGUMENTATIELEER

1. INLEIDING: FEIT, MENING EN REDENERING.....	3
2. ARGUMENTEN.....	4
3. DE STRUCTUUR VAN REDENERINGEN.....	7
4. INLEIDING PROPOSITIELOGICA.....	9
5. VIER BASISVORMEN VAN VOORWAARDELIJKE REDENERINGEN.....	12
5.1. IMPLICATIE + ANTECEDENS IS WAAR = MODUS PONENS.....	12
5.2. IMPLICATIE + CONSEQUENS IS ONWAAR = MODUS TOLLENS.....	13
5.3. ONTKENNING VAN HET ANTECEDENS = ONGELDIG.....	14
5.4. BEVESTIGING VAN HET CONSEQUENS = ONGELDIG.....	16
5.5. EEN ARGUMENTATIE OPBOUW MET VIER BASISVORMEN.....	18
5.6. OEFENEN OP HET OPBOUWEN VAN DE BASISVORMEN.....	19
6. DROGREDENEN OF SOFISMEN.....	23
7. OEFENINGEN.....	30
7.1. OPGAVEN.....	30
7.2. OPLOSSINGEN.....	37

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder

Filosofie

- Argumentatieleer

HOOFDSTUK 11: POLITIEKE FILOSOFIE

1. INDIVIDU OF GEMEENSCHAP.....	3
1.1. DE SPANNING TUSSEN INDIVIDU EN GEMEENSCHAP.....	3
1.2. JOHN LOCKE.....	5
1.3. JEAN-JACQUES ROUSSEAU.....	6
1.4. LOCKE VERSUS ROUSSEAU.....	7
2. POLITIEKE IDEOLOGIEËN.....	8
2.1. HET BEGRIP IDEOLOGIE.....	8
2.2. HET LIBERALISME.....	8
2.3. SOCIALISME.....	9
2.4. COMMUNITARISME.....	11
3. LEGITIMITEIT VAN DE MACHT.....	12
3.1. HET BEGRIP LEGITIMITEIT VAN DE MACHT.....	12
3.2. ARISTOTELES.....	14
3.3. THOMAS HOBBS.....	15
3.4. CARL SCHMITT.....	17
4. RECHTVAARDIGHEID EN GELIJKHEID.....	17
4.1. ARISTOTELES.....	17
4.2. SOCIALE CONTRACTTHEORIE.....	19
4.3. JOHN RAWLS.....	19
4.4. GELIJKHEID IN DE POLITIEK.....	21
5. POLITIEKE VRIJHEID.....	22
5.1. JOHN STUART MILL.....	22
5.2. ISAIAH BERLIN.....	24
5.3. HANNAH ARENDT.....	27
5.4. DE GEVOLGEN VAN NEGATIEVE POLITIEKE VRIJHEID.....	28
6. FILOSOFISCHE VAARDIGHEDEN.....	31
6.1. DENKOEFFENINGEN.....	31
6.2. STELLINGEN.....	32
6.3. FILOSOFISCHE TEKST.....	33
6.4. ANALYSE VAN EEN STELLING.....	34

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder
Filosofie

- Politieke filosofie

HOOFDSTUK 12: BELANGRIJKE FILOSOFEN

PARMENIDES (ca. 515 – 445 v.Chr.).....	3
SOCRATES (469 – 399 v.C.).....	3
DEMOCRITUS (ca. 460 – 370 v.Chr.).....	4
PLATO (427 – 347 v.Chr.).....	4
ARISTOTELES (384 – 322 v.C.).....	5
EPICURUS (341 – 270 v.Chr.).....	5
THOMAS VAN AQUINO (1225 – 1274).....	6
FRANCIS BACON (1561 – 1626).....	7
THOMAS HOBBES (1588 – 1679).....	7
RENÉ DESCARTES (1596 – 1650).....	8
BENEDICTUS DE SPINOZA (1632 – 1677).....	9
JOHN LOCKE (1632 – 1704).....	9
JULIEN OFFRAY DE LA METTRIE (1709 – 1751).....	10
DAVID HUME (1711 – 1776).....	11
JEAN-JACQUES ROUSSEAU (1712 – 1778).....	11
JEREMY BENTHAM (1748 – 1832).....	12
IMMANUEL KANT (1724 – 1804).....	12
GEORG WILHELM FRIEDRICH HEGEL (1770 – 1831).....	13
ARTHUR SCHOPENHAUER (1788 – 1860).....	13
JOHN STUART MILL (1806 – 1873).....	14
KARL MARX (1818 – 1883).....	14
FRIEDRICH NIETZSCHE (1844 – 1900).....	15
CARL SCHMITT (1888 – 1985).....	16
MARTIN HEIDEGGER (1889 – 1976).....	16
JEAN-PAUL SARTRE (1905 – 1980).....	17
ALBERT CAMUS (1913 – 1960).....	18
KARL POPPER (1902 – 1994).....	18
EMMANUEL LEVINAS (1906 – 1995).....	19
HANNAH ARENDT (1906 – 1975).....	19
ISAIAH BERLIN (1909 – 1997).....	20
PHILIPPA FOOT (1920 – 2010).....	21
MICHEL FOUCAULT (1926 – 1984).....	21
HARRY FRANKFURT (1929 – 2023).....	22
CAROL GILLIGAN (1936 –).....	22
JOHN RAWLS (1921 – 2002).....	23
DICK SWAAB (1944 –).....	24
PETER SINGER (1946 –).....	24
MARTHA NUSSBAUM (1947 –).....	25
JOAN TRONTO (1952 –).....	25
DIRK DE WACHTER (1960 –).....	25
JAN VERPLAETSE (1967 –).....	26

In dit hoofdstuk geven we wat achtergrond bij de verschillende filosofen die vermeld worden in de vakfiche. Ze staan chronologisch gerangschikt volgens geboortjaar. Op het einde van dit document vind je een alfabetische lijst.